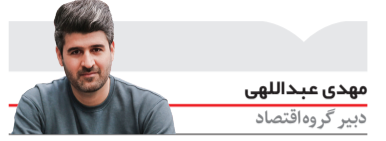

سهم (درصد)	نهاد وابسته	سهامداران عمده	شرکت
۵۰,۲۷	سازمان تامین اجتماعی	شرکت سرمایه‌گذاری نفت و گاز و پتروشیمی تامین (تاپیکو)	شرکت سرمایه‌گذاری نفت و گاز و پتروشیمی تامین (تاپیکو)
۳۱,۷۸	بانک ملی + صندوق‌های بازنشستگی	شرکت سرمایه‌گذاری گروه توسعه ملی	شرکت سرمایه‌گذاری گروه توسعه ملی
۳,۲۴	-	صندوق سرمایه‌گذاری مشترک بانک خاورمیانه	صندوق سرمایه‌گذاری مشترک بانک خاورمیانه
۲,۴۸	-	شرکت مکن	شرکت مکن
۶۶,۸۷	بانک سپه + صندوق‌های بازنشستگی	شرکت گروه مدیریت سرمایه‌گذاری امید	شرکت گروه مدیریت سرمایه‌گذاری امید
۱,۸۳	-	شرکت ارزش‌افزاین کوشش	شرکت ارزش‌افزاین کوشش
۱,۷۵	-	صندوق سرمایه‌گذاری بذر امیدافزین	صندوق سرمایه‌گذاری بذر امیدافزین
۵۳,۶۵	هلدینگ رازی (دارنده شرکت‌های یزد تایر، آرتاویل تایر و شرکت نخ‌تایر رازی تانکستان)	شرکت مجتمع صنعتی آرتاویل تایر	شرکت مجتمع صنعتی آرتاویل تایر
۳۴,۷۱	سازمان تامین اجتماعی	شرکت سرمایه‌گذاری نفت و گاز و پتروشیمی تامین (تاپیکو)	شرکت سرمایه‌گذاری نفت و گاز و پتروشیمی تامین (تاپیکو)
۲,۵	آستان قدس رضوی	شرکت سرمایه‌گذاری سریر رضوی	شرکت سرمایه‌گذاری سریر رضوی
۹۱,۴۷	هلدینگ رازی (دارنده شرکت‌های یزد تایر، آرتاویل تایر و شرکت نخ‌تایر رازی تانکستان)	شرکت سرمایه‌گذاری گروه صنعتی رازی	شرکت سرمایه‌گذاری گروه صنعتی رازی
۵۰,۹۹	بنیاد مستضعفان	شرکت انرژی گستر سینا	شرکت انرژی گستر سینا
۱۲,۹۳	بانک‌ها + صندوق‌های بازنشستگی	شرکت سرمایه‌گذاری ملی ایران	شرکت سرمایه‌گذاری ملی ایران
۳,۳۳	بنیاد مستضعفان	بنیاد مستضعفان	بنیاد مستضعفان
۲,۱۳	-	ص.س. اختصاصی بازارگردانی سینا به‌گربین	ص.س. اختصاصی بازارگردانی سینا به‌گربین
۳۶,۵۴	صندوق بازنشستگی کشوری	شرکت سرمایه‌گذاری صندوق بازنشستگی کشوری	شرکت سرمایه‌گذاری صندوق بازنشستگی کشوری
۱۸,۹۹	صندوق بازنشستگی کشوری	شرکت سرمایه‌گذاری آتیک صبا	شرکت سرمایه‌گذاری آتیک صبا
۱۶,۷۳	سازمان تامین اجتماعی	شرکت سرمایه‌گذاری نفت، گاز و پتروشیمی تامین (تاپیکو)	شرکت سرمایه‌گذاری نفت، گاز و پتروشیمی تامین (تاپیکو)

پشت پرده کمبود لاستیک خودرو در بازار چیست؟

چرخ مافیا را پنجر کنید

مهدی عبداللهی
دبیر گروه اقتصاد

در حالی که دولت طی سال‌های اخیر با تخصیص ارز دولتی و قیمت‌گذاری دستوری سعی کرده از مصرف‌کنندگان تایر حمایت کند، اما آمارها نشان می‌دهد طی ۱۸ ماه اخیر قیمت‌ها در بازار تایر به‌طور میانگین افزایش ۱۵۵ درصدی و در برخی از انواع تایر این میزان بیش از ۲۰۰ درصد بوده است. مساله فقط افزایش عجیب و غریب قیمت‌ها نیست، مساله ماه‌های اخیر کمبود تایر در بازار، عدم دسترسی مردم به لاستیک دولتی و آشفته‌گی عجیب و غریبی است که علاوه بر مردم، تولید را نیز هدف قرار داده است. آمارهای شش شرکت بورسی تولیدکننده تایر نشان می‌دهد تولید تایر در این شرکت‌ها به‌طور میانگین ۱۴ درصد و در برخی شرکت‌ها و برخی برندهای تایر این مقدار تا حوش ۳۰ درصد نیز کاهش داشته است. تولیدکنندگان عامل اصلی راندمان تخصیص به‌موقع ارز به واردات مواد اولیه می‌دانند، اما کارشناسان اقتصادی نقش اصلی را در سیاست‌گذاری دولت (نه صرفاً دولت سیدهم) یعنی تخصیص منابع ارزی دولتی برای واردات مواد اولیه تایر، قیمت‌گذاری دستوری و سیستم توزیع رانت‌زای دولتی می‌دانند. در این میان انحصار بازار در دست نهادهای عمومی زیر نظر دولت و نهادهای عمومی نیز بسیار قابل تامل است؛ چرا که بخش اصلی تولید تایر در کشور در دست صندوق‌های بازنشستگی، برخی بانک‌ها و یک هلدینگ بخش خصوصی است که سهامدار دو شرکت تولید تایر است. مجموعه این عوامل در کنار ممنوعیت واردات و صادرات تایر از سوی دولت باعث شده سود اصلی به جیب مافیای تایر و دلان و دود آن به چشم مصرف‌کننده برود.

کاهش ۱۴ درصدی تولید تایر

بر اساس اظهارات صدیقی، مدیرکل دفتر صنایع شیمیایی و پلیمری وزارت صمت، تولید تایر در کشور طی پنج ماهه نخست امسال به کمتر از ۸ میلیون حلقه رسیده که نسبت به تولید ۹ میلیون و ۱۰۰ هزار حلقه لاستیک در پنج ماهه نخست سال ۱۴۰۱، کاهش ۱۴ درصدی داشته است. مصطفی تنها، سخنگوی انجمن صنفی صنعت تایر، در این باره می‌گوید: «صنعت تایر در سه ماهه ابتدایی سال جاری، هر ماه نسبت به ماه پیش از آن، روند افزایش تولید داشته است اما از ماه تیر روند تولید، کاهش شده است که علت این موضوع عدم تأمین به‌موقع ارز توسط بانک مرکزی بوده است. اما بررسی آمار تولید ۶ شرکت بورسی تولیدکننده تایر نیز بسیار قابل تامل است. بر اساس آنچه در ادامه می‌آید، در این شرکت‌ها میزان تولید نوسان قابل توجهی داشته و در برخی شرکت‌ها کاهش تولید بسیار چشمگیر بوده است.

کاهش ۹ تا ۱۷ درصدی تولید گروه بارز

بر اساس برآوردها، گروه بارز سهم ۴۷ درصدی از بازار تایر کشور (در مقایسه با ۶۶ شرکت بورسی) را در دست دارد. گرچه مجموع تولید این شرکت (عرضه‌شده به داخل کشور) با کاهش ۷,۵ درصدی از ۳۶ هزار تن به ۳۲,۲ هزار تن در ۵ ماهه امسال رسیده اما در این گروه تولید تایر بایاس کاهش ۱۶,۸ درصدی و تایر رادیاال کاهش ۵,۳ درصدی داشته است. در این گروه، طی ۵ ماهه نخست امسال، تولید تیوب رشد ۲۰ درصدی و تولید نوار رشد ۶۱ درصدی داشته است. با توجه به اینکه عمده تولید گروه بارز مربوط به تایر رادیاال است با در نظر گرفتن تولید رادیاال و بایاس، مجموع تولید این دو محصول در گروه بارز کاهش ۹ درصدی داشته است. مادر گروه بارز فروش طی ۵ ماهه امسال کاهش ۶,۴ درصدی را به خود دیده است.

کاهش ۵ درصدی تولید در کویر تایر

کویر تایر دومین گروه بزرگ تولیدکننده تایر در کشور در بین ۶ شرکت بورسی است. طبق آمارها سهم این گروه از تولید تایر در کشور به‌طور میانگین بین ۱۵ تا ۲۰ درصد است. در گروه کویر تایر میزان تولید (عرضه‌شده به داخل کشور) طی ۵ ماهه امسال ۱۳ هزار و ۱۷۷ تن بوده که نسبت به تولید ۱۳ هزار و ۸۸۳ تنی مدت مشابه سال گذشته، تولید این گروه کاهش ۵ درصدی را تجربه کرده است. در این گروه فروش ۵ ماهه نخست کاهش ۲ درصدی نسبت به مدت مشابه داشته است.

کاهش ۱۴ درصدی تایر در لاستیک یزد

در بین ۶ شرکت بورسی تولیدکننده تایر، گروه لاستیک یزد با فاصله بسیار ناچیزی از کویر تایر و سهم ۱۲ درصدی از تولید تایر، در رتبه سوم قرار دارد. بر اساس آمارها عملکرد ماهانه تولید، در ۵ ماهه نخست امسال مجموع تولید (عرضه‌شده به داخل کشور) این گروه نسبت به مدت مشابه سال قبل گرچه

کاهش ۱,۵ درصدی را تجربه کرده، اما تولید انواع تایر بایاس کاهش ۱۴ درصدی داشته است. در این گروه تولید انواع تیوب رشد ۱۰ درصدی و تولید انواع تایر رادیاال سیمی رشد ۱,۲ درصدی را داشته است. در این گروه گرچه مجموع فروش رشد ۲,۳ درصدی داشته، اما فروش تایر بایاس کاهش ۶,۸ درصدی و فروش انواع تیوب کاهش ۳,۶ درصدی داشته است. **کاهش ۲۱ درصدی تولید تایر ایران تایر**
گروه ایران تایر همچون آرتاویل تایر، سهم ۱۰ درصدی در بازار تایر کشور را دارد. طبق آمارهای ارائه‌شده از سوی شرکت ایران تایر (پتایر) میزان تولید (عرضه‌شده به داخل کشور) این شرکت در ۵ ماهه نخست امسال ۱۰ هزار و ۴۸۶ تن بوده که این مقدار نسبت به مدت مشابه سال گذشته کاهش ۶ درصدی داشته است. در گروه ایران تایر گرچه مجموع تولید نسبت به ۵ ماهه نخست سال گذشته کاهش ۶ درصدی داشته اما تولید تایر بایاس کاهش ۲۱,۷ درصدی را تجربه کرده است. طی این مدت، تولید تایر رادیاال نیز کاهش کمتر از نیم درصدی و تولید نوار رشد ۵۰ درصدی داشته‌اند. در این گروه طی ۵ ماهه امسال فروش کاهش ۵,۵ درصدی داشته است.

کاهش ۲۷ درصدی تولید گروه آرتاویل تایر

گفته‌شده که گروه آرتاویل تایر (پارتا) در کنار گروه ایران تایر، سهم ۱۰ درصدی در تولید تایر کشور دارد. طبق آمارهای عملکرد ماهانه تولید، بیشترین کاهش تولید (عرضه‌شده به داخل کشور) در گروه آرتاویل (پارتا) رخ داده است. در این گروه مجموع تولید در ۵ ماهه نخست امسال ۸ هزار و ۷۲۱ تن بوده که کاهش ۲۷ درصدی نسبت به تولید نزدیک به ۱۲ هزار تنی ۵ ماهه ۱۴۰۱ را تجربه کرده است. همچنین، طی ۵ ماهه نخست امسال تولید تایر باری و اتوبوسی بایاس کاهش ۴۰ درصدی نسبت به مدت مشابه سال قبل داشته، تولید تایر واتنی بایاس کاهش ۳۸ درصدی، تولید تایر سواری رادیاال کاهش ۲۵ درصدی و تولید تایر کشاورزی بایاس کاهش ۱۱ درصدی را تجربه کرده‌اند. سایر محصولات این گروه که حجم بسیار ناچیزی از تولید گروه را شامل می‌شود، رشد داشته است، همچنین در این گروه فروش کاهش ۲۶ درصدی در ۵ ماهه نخست داشته است.

رشد ۹ درصدی تولید ایران یاسا

تولیدات گروه ایران یاسا عمدتاً مربوط به موتورسیکلت و دوچرخه... بوده، سهم زیر ۱۰ درصدی از کل تولید تایر کشور را دارد. در این گروه تولیدات (عرضه‌شده به داخل کشور) شرکت که شامل تایر، تیوب و فرآورده‌هاست، در ۵ ماهه نخست امسال رشد ۹,۲ درصدی داشته اما فروش داخلی این شرکت کاهش ۹ درصدی را به ثبت رسانده است.

تولید تایر در دست نهادهای عمومی

برخی کارشناسان اقتصادی می‌گویند گرچه قیمت‌گذاری دستوری از علل اصلی آشفته‌گی بازار تایر است، اما انحصار بازار داخلی در دست نهادهای عمومی زیر نظر دولت و برخی نهادهای عمومی نیز در این آشفته‌گی نقش دارد. به اعتقاد این کارشناسان است همان میزان که قیمت‌گذاری دستوری، تخصیص ارز دولتی برای واردات و ممنوعیت واردات به‌بانه تنگنای ارزی به این صنعت ضربه زده، انحصار تولید در دست برخی نهادهای عمومی که شرکت‌های آنها محل رفت‌وآمد سیاسیون و افراد غیرمتخصص و مدیران سفارشی است، ضربه دیگری بر پیکره صنعت تایر ایران زده است. به اعتقاد کارشناسان، مدل قیمت‌گذاری دستوری دولت و در کنار آن انحصار تولید در دست نهادهای عمومی نه تنها به نفع تولیدکننده تمام نمی‌شود، بلکه بدترین ضربه را نیز به مصرف‌کننده زده است و در نهایت آن کسی که بیشترین سود را از این آشفته‌بازار برده، واسطه‌ها هستند که به لاستیک حواله‌ای دست می‌یابند و با قیمت بالاتر آن را فروخته و سود کلان به جیب می‌زنند. مجموع این شرایط باعث شده از یک سو تولیدکننده ادعای ضرر کند و تولید را به دلیل کاهش سود و البته کمبود ارز کاهش دهد و به دلیل کاهش قیمت لاستیک حواله‌ای دولتی که دولت آن را براساس حمایت از خانوارهای دارای خودرو و مالکان خودروهای سنگین و باری مدنظر قرار دارد یا قاچاق شده و از کشور خارج می‌شود یا با همدستی دلان و واسطه‌ها به قیمت گزافی وارد بازار می‌شود، اتفاقی که در هر دو حالت بازنده آن مصرف‌کننده مردم هستند. اما بررسی سهامداران اصلی و عمده شرکت‌های بورسی تولیدکننده تایر هم در نوع خود بسیار قابل تامل است. طبق بررسی‌ها، سازمان تامین اجتماعی از طریق شرکت‌های گروه بارز، شرکت یزد تایر و شرکت ایران یاسا بیشترین سهم را از تولید تایر در کشور دارد. سهم تامین اجتماعی در گروه بارز ۵۰,۳ درصد، در گروه لاستیک یزد ۳۴,۲ درصد و در گروه ایران یاسا ۱۶,۷ درصد است.

صادرات تایر ترکیه ۸۰ برابر ایران

برای آنکه بهتر بتوانیم وضعیت صنعت تایر ایران را تصور کنیم، مقایسه این صنعت با صنعت تایر همسایه غربی ایران به خوبی می‌تواند وضعیت صنعت تایر ایران را تشریح کند. آمارها نشان می‌دهد در حالی که صادرات تایر ایران طی ۱۰ سال اخیر از حدود ۲۲ میلیون دلار فراتر نرفته، صادرات تایر ترکیه از حدود ۱,۲ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۴ به حدود ۱,۸ میلیارد دلار (دقیقاً یک میلیارد و ۷۶۷ میلیون دلار) در سال ۲۰۲۲ رسیده است. به عبارتی، صادرات تایر ترکیه ۸۰ برابر صادرات صنعت تایر ایران است. پژوهشگران و فعالان حوزه تأثیر می‌گویند این آمار و ارقام به خوبی نشان می‌دهد صنعت تایر ایران برخلاف ظرفیت‌هایی که دارد، همچون صنعت خودروسازی و قطعه‌سازی، مغلوب سیاست‌گذاری دولت‌ها شده است. این وضعیت به‌ویژه در سال‌هایی که کشور با جهش ارزی و تحریم‌ها روبه‌رو شده، اثر خود را با شدت غلیظ‌تری نشان می‌دهد. اثر سیاست‌گذاری دولت از چند سوه به ضرر صنعت تایر کشور تمام می‌شود. از یک سو سعی می‌کند برای حمایت از خانوارهای صاحب خودروهای مسواری و مالکان خودروهای عمومی و سنگین، با تخصیص ارز دولتی،